

Virvassdalen***

Referansedata

Fylke: Nordland
Kommune: Rana
Kartblad: 2027 I, 2127 IV
UTM: Ø:510690, N:7358733
H.o.h.: 300-1000moh
Vegetasjonssone: Nordboreal

Prosjektilhørighet: Statskog 2005, DP3
Inventør: AST, GGA, GGA
Dato feltreg.: 08.09.05, 10.09.05,
Areal: 34318 daa

Vegetasjonseksjon: O1-Svakt oseanisk

Sammendrag

Virvassdalen ligger i østlige deler av Rana kommune, øverst i Dunderlandsdalen, men i ei sidegrein som går mot sørøst, vekk fra Saltfjellet. Dalføret er market og går jevnt mot sørøst et langt stykke, før formen blir mer uregelmessig og forgreinet i øvre, sørøstre del, bl.a. med ei større sidegrein mot sør (Bjøråga). Berggrunnen er gjennomgående ganske rik, og med innslag av en del kalkstein i deler av området. Klimaet er relativt kontinentalt til å ligge i Midt-Norge. Virvasselva er regulert med en dam i øvre elva i øvre deler, samt flere elveinntak av sidevassdrag. For øvrig begrenser nyere inngrep seg til veggen opp gjennom dalen. Det står noen spredte, gamle furutrær i nedre deler av dalen, men innenfor området vurdert for vern er det bare naturlig fjellbjørkeskog. Denne er for det meste gammel og det ser ut til å ha vært lite hogstpåvirkning av den i nyere tid. Skogen har noe varierende frodighet, men rike vegetasjonstyper som høgstaudebjørkeskog er vanlig og dominerer flere steder. I tillegg forekommer noe myr opp mot Virvatnet, inkludert en del intermedieær og til dels rikmyr. Mindre myrsig av rik og ekstremrik karakter er også funnet lengre ned i dalen. Opp mot Virvatnet er det i tillegg noe lappvierkratt. Av andre interessante vegetasjonstyper, så forekommer det litt rike rasmarker og reinroseheier på kalkrik grunn i skoggrensa og oppe på snaufjellet på vestsiden av hoveddalen. Artsmessig så ble det ikke observert spesielt sjeldne eller rødlistede karplanter i området. Floraen må likevel karakteriseres som ganske artsrik. Hodestarr, som ble funnet i rike myrsig sør for Blerekelva, var trolig mest interessante art. Heller ikke blant lav og moser ble spesielle arter påvist, og trolig er det i første rekke tilknyttet kalkrik berg at potensialet for interessante arter er til stede innenfor disse organismegruppene. Blant sopp ble det, som forventet i fjellbjørkeskog, ikke funnet spesielt interessante vedboende arter. Derimot opptrådte flere kravfulle og dels rødlistede beitemarkssopp i kalkrike, engpregede utforminger av fjellbjørkeskog. Slike ble funnet flere steder og potensialet for ytterligere funn vurderes som godt. Det ble også påvist et par noe kravfulle mykhorrisa-sopp, men det var i rasmarspreget reinrosehei og ikke i bjørkeskogen. Området inneholder flere truede vegetasjonstyper, til dels i gode forekomster.

Sammenlignet med foreslått undersøkelsesområde er grensene for potensielt verneområde endret en del. Den sørlige greina langs Bjøråga er i sin helhet fjernet, siden det her bare er snakk om svært glissen, småvokst bjørkeskog uten skogfaglige verdier av betydning. Det er også gjort enkelte reduksjoner opp mot Virvatnet, men samtidig er det inkludert en god del skog på nordsiden av elva, noe som ikke var foreslått undersøkt. Utvidelser er også gjort lengre nede i dalen på østsiden av elva, siden det her er snakk om intakt og dels ganske rik fjellbjørkeskog, samtidig som dette bedrer arronderingen en god del. Generelt er de største verdiene knyttet til nedre deler av undersøkt dalføre, og eventuelle innskrenkinger bør primært gå ut over skogsområdene inn mot Virvatnet, siden disse gjennomgående er mest fattige og mest væreksponte. Det avgrensede, vurderte verneområdet representerer et stort fjellbjørkeskogsområde med ganske god arrondering og variasjonsbredde, men enkelte inngrep trekker litt ned. Det kontinentale klimaet gjør det litt usikkert hvor representativt området er, men det utgjør uansett et verdifullt bidrag i bevaring av en gradient fra oseaniske til kontinentale bjørkeskoger i regionen, jfr. også Fremstad et al (2002) sin evaluering av skogvernet i Norge. Samlet vurderes det under tvil til å være nasjonalt verdifullt (***)

Feltarbeid

Feltarbeidet ble gjennomført over to dager. Den 8.9 ble vestsiden av hoveddalføret undersøkt av AST, samt Bjordalen og indre deler av hoveddalen til Virvatnet av GGa, i løpet av en lang feltdag. Den 10.9 foretok GGa mer begrensede supplerende registreringer i midtre deler av hoveddalen, dels på østsiden av dalen. Samlet sett medfører dette at det aller meste av avgrenset undersøkelsesområde er gjennomgått, samt noe utenfor opp mot Virvatnet. Det samme gjelder foreslått verneområde, med unntak av en del arealer på østsiden av dalen i nord, som i første rekke er vurdert på avstand med kikkert samt ved kjøring gjennom området med bil.

Tidspunkt og værrets betydning

Været var pent begge dager og undersøkelsesforholdene gode. Tidspunktet på året var godt egnet til å fange opp lav, moser og sopp, inkludert marklevende sopp. Det var litt seint til å få en fullgod oversikt over karplantefloraen, uten at dette bør influere i særlig grad på resultatene.

Utvelgelse og undersøkelsesområde

Området inngår i arbeidet med økt skogvern på statens grunn. Arbeidsgrensene for undersøkelsesområdet var på forhånd bestemt av Fylkesmannen i Nordland og Direktoratet for Naturforvaltning i samarbeid med Statskog SF. Nærmere begrunnelse for utvelgelse av området er usikker. Det er ikke kjent MiS-kartlegginger herfra. Derimot peker et par større naturtypelokaliteter i den kommunale kartleggingen av biologisk mangfold, sammen med eiendomsforholdene i retning av at dette har vært et viktig grunnlag for utvelgelsen.

Tidligere undersøkelser

I den kommunale naturtypekartleggingen (Masterdalshei 2003) er både nedre del av Virvassdalen (vestsida) og dalføret innover langs Bjoråga avgrenset som verdifulle naturområder. For nedre del av Virvassdalen står følgende; "Nedre del av Virvassdalen. Virvassdalen går sør øst fra E6, der Dunderlandsdalen går over til Randalen. Gammel storvokst bjørkeskog med innslag av store gamle seljer og rogn. Mye død ved med blant annet knusk- og eldkjuke. Rik berggrunn, til dels karstlandskap som gir store områder med høgstaude- og lågurtvegetasjon. Området grenser i nord mot et større område sterkt preget av hogst."

For Bjorådalen (som også omfatter en god del myr- og fjellareal utenfor vårt undersøkelsesområde) har de skrevet at dette er et "stort sammenhengende urørt fjellområde (ca 60 km²), i nord-øst områdene i Rana, på grensa til Sverige. Innehar unike zoologiske og botaniske verdier av lokal og nasjonal (til dels internasjonal) interesse. Området må sees i sammenheng med området rundt Virvatnet i øst og vil sammen med dette kunne inngå som ett helhetlig verneområde i framtiden. Området har uante muligheter for naturopplevelser og er et viktig rekreasjons område med muligheter for fiske, jakt og bærsanking. Variert og til dels rik berggrunn. Flere naturtyper i området; rikmyrer, høgstaude bjørkeskog, våtmark og kalkrike fjell. Vegetasjonen preges av stort mangfold. I dalbunnen finnes et stort antall tjørner ofte med siv-vegetasjon hvor vannfugl finner godt med mat og hekkeplasser. Beveråga er berørt av kraftutbygging ved at nedre del av elva blir ført videre i tunnel for kraft produksjon.

Registrerte arter: Området er uvanlig rikt på dyreliv. Det har nasjonal og internasjonal verdi i forbindelse med 4 arter og til sammen er det 10 arter (3 pattedyr og 7 fuglearter) på den nasjonale rødlista som har tilhold i området. I alt er det registrert 69 fuglearter i området, av disse er 47 påvist hekkende. Det er tegn på reetablering av bever i området. Området er kjent for god bestand av fjell- og lirype. I vatnene i området finnes gode bestander av ørret. Utvalg av registrerte arter, smålom, bergand, sjøorre, dobbelbekkasin."

Beliggenhet

Undersøkelsesområdet ligger i lengst oppe i Dunderlandsdalen, men i den sørøstvendte greina som svinger inn mot Sverige, og dermed ikke opp mot Saltfjellet. Virvassdalen er et par mil lang og ubebodd (bortsett fra helt fremst i dalen). I sør dreier hoveddalen mot øst og går inn til Virvatnet på 645 m o.h., mens øvre deler av nedbørfeltet her ligger i Sverige (for det meste i Västerbottens län, men litt også i Norrbottens län). Undersøkelsesområdet var i første rekke avgrenset til sør- og vestsida av dalen, og omfattet bare begrensede arealer på nord-østsiden.

Naturgrunnlag

Topografi

Virvassdalen er ikke spesielt trang, men heller ikke åpen, og har en svak U-form, uten store fjellsider og rasmarker av betydning. På vestsiden er det likevel flere bratte berghamre oppe i skoggrensa, trolig dels knyttet til bergartsskiller. I tillegg kommer det her ned et par litt større vassdrag, dels via trange kløfter. Østsida av hoveddalen har gjennomgående jevnere lisider. Skoggrensa ligger på over 600 m o.h. og stedvis opp mot 700 m o.h. De sørøstlige delene har mer avvikende landskapsform. Bjoråga renner for det meste gjennom et ganske flatt landskap, trolig i stor grad morenelandskap, med et stort myr- og våtmarkskompleks i veksling med snauffjell og lavvokste bjørkekratt i øst. Også øvre deler av hoveddalen har et mer åpent og roligere preg opp til Virvatnet, med stedvis en del bakkemyrer og omtrent uten rasmarker og bratte fjellsider. Bortsett fra vassdragene og et par små putter (grytehullsjør?) i Bjordalen er det ikke våtmarksområdet av betydning i undersøkelsesområdet.

Geologi

Berggrunnsforholdene i Virvassdalen er varierte, men gjennomgående er det snakk om forholdsvis kalkrik berggrunn. På vestsiden av dalen kommer Rødingsfjelldekkekomplekset inn, med overskjøvnne bergarter fra prekambrium og kambro-silur, mens en i øst får Køldekkekomplekset fra samme tidsalder (Gjelle 1988). I praksis innebærer dette at en nede i hoveddalen har et belte med mye kalkspatmarmor, mens en i øvre deler av liene og oppe på fjellet har mye granatglimmerskifer og glimmerskifer. Kalkskpaten opptrer også i et bredt belte innover langs Bjoråga, men her fører nok løsmassedekket til at dette blir lite framtreddende. Det er også noe grønnstein i dette området, samt lokalt langs elva lengre ned. Mindre innslag av kvartsfyllitt og vulkanske bergarter i områdene inn mot Virvatnet, samt tonalitt i fjellsidene på vestsiden av hoveddalen, fører til noe mer fattige vegetasjonstyper.

Vegetasjonsgeografi

Vegetasjonseksjon: O1-Svakt oseanisk, vektasjonsone: nordboreal 69% (ca 23680daa) alpin 31% (ca 10640daa) .

Den skogkledte delen av området ligger i sin helhet i nordboreal vegetasjonssone og i svakt oseanisk vegetasjonseksjon (Moen 1998). Suboseaniske elementer i floraen er derfor som forventet stort sett fraværende. På den andre siden observerte vi heller ikke utpregede kontinentale trekk i vegetasjonen i området, selv om arter som kongsspir og nordlandsstarr er noe nordøstlige.

Økologisk variasjon

Variasjonen i undersøkelsesområdet er samlet sett ganske god, med et markert dalføre med øst- og vestvendte lisider i nord, der det også er mindre innslag av flatere partier og mer bratte bergskrenter og rasmark. I sør er terrenget roligere, med gradvise overganger mot myr, våtmark og fjellhei, samt stedvis mosaikk mellom myr og fjellbjørkeskog. Det er også en spennvidde fra fattige til rike skogtyper, men der sistnevnte er dominerende flere steder. Våtmarksmiljøer begrenser seg i første rekke til vassdrag, med både hovedelva og flere små og store sidevassdrag. Hovedelva har et ganske jevnt

fall hele vejen, mens flere av side-elvene går gjennom trange kløfter med fosser og stryk. Stilleflytende, meanderende partier av betydning ble ikke registrert.

Vegetasjon og treslagsfordeling

Vegetasjonstypene i området varierer en del, men innslaget av rike typer er gjennomgående godt og dominerer enkelte steder over store områder. Av skog forekommer bare bjørkeskog. Det står noen få gamle furutrær nedover i dalen, men ikke så langt opp som i den undersøkte delen. Gran opptre bare plantet, og også disse er i all hovedsak utenfor området. Skogen er mest frodig i hoveddalen nedenfor samløpet med Bjoråga, der fattige skogtyper i stor grad er begrenset til enkelte rygger og lettrenerte løsmasser langs elva. Feltsjiktet er likevel sjeldent høyvokst, men har mer overgangsformer mot lågurtskog. Trolig er vanntilsiget gjennomgående en begrensende faktor, der det noe kontinentale klimaet kanskje gir utslag på frodigheten sammenlignet med det som f.eks. er kjent fra flere av dalførene som drenerer ut på sørsiden av Saltfjellet. På sørsida av Virvasselva ovenfor samløpet med Bjoråga, og langs sistnevnte vassdrag er vegetasjonen gjennomgående fattigere. Selv om det også her er en del høgstaudeskog, er denne dårligere utviklet og mindre vanlig, mens det er mer blåbærskog og til dels enda fattigere typer her (blokkebær-krekling-skog). Typiske partier her inneholder mye smyle, en del skrubbær m.v. Samme vegetasjon var også vanlig her på nordsiden av elva, men i tillegg kommer det der inn noe mer frodig høgstaudeskog. På østsiden av dalen nær samløpet mellom elvene ble det funnet flere mindre rike til ekstremrike myrsig. Ellers var det en mye intermediær og litt rikmyr på nordsiden av Virvasselva opp mot Varnvatnet, men også her noe fattigmyr med arter som trådsiv og bjønnskjøgg. Fattigmyr var derimot mer vanlig på sørsiden av elva og i området mot Bjoråga, men likevel med en del intermediær myr og små flekker rikmyr. For det meste er det snakk om fastmattemyrer, men litt mjukmatte- og lausbotnmyr ble påvist bl.a. på nordsiden av Varnvasselva, men da av fattig type uten spesielle arter. For øvrig finnes det noe lappvierkratt, ikke minst på nordsiden av Virvasselva i lia vest for Virvatnet og på det flate partiet mellom Sølvklumpen og Bjoråga. Lavalpin vegetasjon ble naturlig nok ikke nærmere undersøkt, men tilfeldige observasjoner øst for Bjoråga peker i retning av mye fattig rishei i dette området, mens det derimot var belter med kalkrike reinroseheier og rasmarker i området rundt Blekerelva.

Skogstruktur og påvirkning

Skoghistorie er generelt vanskelig å vurdere i bjørkeskogene, og det gjelder også innenfor dette området. Gjennomgående ble det observert få hogstspor innenfor undersøkelsesområdet, men det er grunn til å anta at det har vært tatt ut en del bjørk mange steder opp gjennom tidene. Enkelte nyere hogstspor ble likevel også funnet, bl.a. på Sølvklumpen. Mange steder er det såpass sparsomt med dødt trevirke at dette vanskelig lar seg forklare på annen måte enn som følge av hogst, mens det andre steder kan være ganske mye dødt. Skogen er likevel nå gjennomgående ganske gammel. Den er likevel mange steder ganske småvokst og glissen og i øvre deler er det få trær over 20 cm i bhd. Lenger nede i dalen og ganske langt oppover dalføret utenfor foreslått verneområde på nordsiden av elva er det omfattende granplantinger. Kontinuiteten i gamle trær og dødt trevirke vurderes som ganske god.

Kjerneområder

I det følgende listes informasjon om de avgrensede kjernelokalitetene i området Virvassdalen. Nummereringen referer til inntegninger vist på kartet.

1 Virvasselva nord for Sølvklumpen

Naturtype: Naturbeitemark -
BMVERDI: C
Areal: 27,8daa

UTM: Ø:, N:
Hoh: 620-620 moh

Lokaliteten er ei lita, graskledt slette inne i fjellbjørkeskog, en lysning på rundt 30 x 30 meter. Den ligger på nordsiden av Virvasselva, et par kilometer nedenfor Virvatnet. Selv om ingen kulturspor kunne observeres, lar den seg vanskelig forklare uten noen form for menneskeskapt opprinnelse, kanskje en tidligere teltplass for samer? Litt ung bjørk kommer opp hist og her, men vegetasjonen er fortsatt ganske lavvokst. Uansett er vegetasjonen fattig, med mye smyle og noe seterstarr, mens det er lite naturengplanter. Derimot opptre det noe beitemarkssopp, uten at de store sjeldenhetene ble påvist. I alt 7 vanlige arter ble påvist, ingen rødlistearter. Ut fra artsfunnene virker det riktig å gi lokaliteten verdi som lokalt viktig (C), siden ingen mer sjeldne eller rødlistede arter er funnet og lokaliteten er liten uten tydelig potensiale for rødlistearter. Kvalitetene er avhengig av at lysningen holdes åpen og fri for bjørkeoppslag.

2 Daudmannselva sør

Naturtype: Kalkskog - Kalkbjørkeskog
BMVERDI: A
Areal: 116,5daa

UTM: Ø:, N:
Hoh: moh

Lokaliteten ligger i den vestvendte lia i Virvassdalen, like nedenfor der dalen deler seg i to (med en del opp til Virvatnet, og Bjordalen som sidearm mot sør). Lia er her tydelig kalkrik, med innslag av flere kravfulle karplanter som hårstarr, sotstarr, gulstarr, brudespore og fjellfrøstjerne i fuksig, samt usikker smalstarr. Trolig er det overganger til ekstremrike myrutforminger, men bare på små arealer. Generelt er det en veksling mellom bjørkeskog, myrsig og små engsamfunn. Skogen er ganske gammel, med litt dødt trevirke, og det var så vidt hogstspor i nedre deler. Enkelte naturengplanter forekommer, men spiller ingen viktig rolle i plantesamfunnene. Derimot er det lokalt bra med beitemarkssopp her. I alt 11 arter ble påvist, deriblant et par rødlistearter og den sårbare arten gyllen vokssopp opptre i gode bestander (anslagsvis 8 mycel ble påvist).

Ut fra funn av mange kravfulle arter, inkludert en god bestand av den sårbare arten gyllen vokssopp, virker det riktig å gi området verdien svært viktig (A). Et visst beitemetrykk er positivt. Det bør ikke flatehogges, mens enkelttreuttak neppe utgjør noen særlig konflikt med påviste kvaliteter.

3 Blerekelva sør

Naturtype: Kalkskog - Kalkbjørkeskog
BMVERDI: A
Areal: 271daa

UTM: Ø:, N:
Hoh: moh

Lokaliteten ligger i den østvendte lia i Virvassdalen. Den ligger i tillegg på sørsiden av Blerekelva, et større sidevassdrag. Her strekker den seg fra elvekanten nede i ei kløft og oppover i bjørkeskog, rasmark opp på snaufjellet. Det er m.a.o. snakk om et mosaikklandskap med flere naturtyper og elementer. Bjørkeskogen er småvokst og delvis preget av snøskred. Nær elva og ovenfor bjørkeskogen er det til dels bratte lisider med rasmark og ustabil vegetasjonssdekke, dels som følge av kalkrik, skifrig grunn. Dette gir seg klare utslag på floraen, der reinrose er en karakterart, sammen med et stort antall andre kravfulle fjellplanter som bergstarr, fjell-lok, grønnbarkne, rynkevier, fjellsnelle, fjellhvitkurle, rødsildre, sotstarr, hårstarr og myrtevier. I fuktige partier øverst i bjørkeskogen ble i tillegg blant annet hodestarr funnet. Litt mykhorrisa-sopp vokser i den kalkrike reinroseheia/-rasmarka, men ingen spesielt sjeldne arter ble påvist med sikkerhet, bare litt galleslørsopp og ubestemte arter blant reddiksopp og trevlesopp. Beitemarkssopp opptretr sparsomt i rasmarka og litt mer vanlig på enger i bjørkeskoger, inkludert rødlistearter som russelærvokssopp og ravnerødskivesopp.

Samlet sett får lokaliteten verdi svært viktig (A). Årsaken ligger dels i variert miljø med verdifulle elementer som rasmark, samt i den kalkrike vegetasjonen med mange kravfulle arter, inkludert flere rødlistearter, og godt potensiale for flere slike. Lokaliteten bør få ligge stort sett i fred, men ekstensivt husdyrbeite er trolig bare positivt nede i bjørkeskogen.

4 Blerekelva nord

Naturtype: Kalkskog - Kalkbjørkeskog
BMVERDI: A
Areal: 155,9daa

UTM: Ø:, N:
Hoh: 490-640 moh

Lokaliteten ligger i samme østvendte li som Kjerneområde 3, men litt nord for Blerekelva. Den dekker en gradient fra spredt tresatte, frodige enger nederst, via en halvåpen rik bjørkeskog til Dryasheier øverst opp mot fjellet. Vegetasjonen er for det meste meget rik, og en art som kranskonvall forekommer rikelig i bjørkeskogen. Engene i dalbunnen er dominert av høgstaudevegetasjon. Nesten øverst går det et belte av bærlyngskog gjennom biotopen. Det er lite død ved i området, og deler av skogen har et åpent preg som mest sannsynlig er et resultat av reinbeiting. Av arter ble det funnet kritt vokssopp, grønn vokssopp, engvokssopp, bitter vokssopp og Entoloma ceasiocinctum.

Området er viktig fordi det dekker en gradient på meget rik mark fra dalbunn til fjell, og har forutsetninger for flere interessante artsfunn. Det vurderes som svært viktig, på grunn av rikhet, variasjon og stort potensiale for rødlistearter blant marksopp.

5 Langberget

Naturtype: Kalkskog - Kalkbjørkeskog
BMVERDI: A
Areal: 55,8daa

UTM: Ø:, N:
Hoh: 470-500 moh

Kjerneområdet ligger i Virvassdalens østvendte skråning, nedenfor fjellryggen Langberget. Området består av rik, halvåpen bjørkeskog, der reinbeite sannsynligvis har bidratt og bidrar til en glissen tresetting. Vegetasjonen er rik, med kranskonvall, taggbregne og høystauder. Det er ikke mye død ved i området, men enkelte bjørkelæger finnes spredt. Flere signalarter blant beitemarkssoppene ble funnet, som kritt vokssopp, Entoloma ceasiocinctum, og den rødlistede gylden vokssopp (sårbar). Fortsatt beite kan være viktig for å opprettholde verdiene i kjerneområdet. Rikhet og funn av signal- og rødlistearter bidrar til at området vurderes som nasjonalt verneverdig (A).

Artsmangfold

Karplantefloraen virker frodig og artsrik, uten at det er påvist så mye spesielle arter i området. I bjørkeskogene ble det under eget feltarbeid bare påvist ordinære arter typiske for de ulike vegetasjonstypene. Det ble heller ikke funnet spesielt sjeldne eller plantegeografisk interessante arter tilknyttet myrområdene, men disse ble da heller ikke prioritert under arbeidet (enkelte arter som snipestarr og nordlandsstarr viser svake østlige trekk ved floraen). I rike sig på østsiden av dalen ble det riktignok lokalt funnet arter som sotstarr. Rasmarkene på sørsiden av Blerekelva hadde ganske rike reinroseheier, men heller ikke her ble spesielt sjeldne arter påvist. Det er mulig slike forekommer på litt høyere nivåer her, men bare nedre deler av rasmarkene ble oppsøkt. I skogen nedenfor ble det i fuktige sig funnet hodestarr. Denne kalkkrevende fjellplanta er aldri særlig vanlig, men forekomsten her er neppe heller spesielt uventet.

Det ble ikke påvist spesielle mosearter, men den litt kravfulle arten nervesvanemose, ble samlet ett sted på nordsiden av Virvasselva. Det er antagelig et visst potensiale for kravfulle moser knyttet til kalkrike berg på vestsiden av dalen. Ingen spesielle lav ble funnet, og for skoglevende arter virker bjørkeskogene gjennomgående for høytliggende og værutsatte til å by på gode levevilkår for mer kravfulle gammelskogsarter.

Mest interessant var forekomsten av marklevende sopp. Et par noe krevende mykhorrisa-arter ble funnet i reinrosehei sør for Blerekelva. Både i dette området, og for øvrig knyttet til kalkrike engsamfunn i bjørkeskogene i området opptretr det mer eller mindre hyppig en del såkalt beitemarkssopp, inkludert enkelte rødlistearter. Dette omfatter også høyt rødlistede arter som gyllen vokssopp, og sjeldne/lite samlede arter som den røde varianten av sumpvokssopp (*Hygrocybe substrangulata* var *rhodophylla*). Potensialet for å finne flere slike kravfulle arter er absolutt til stede. For øvrig virker potensialet for interessante arter i området i første rekke å være knyttet til forekomstene av kalkrike berg og rasmark.

Det ble ikke påvist spesielle viltarter i området under feltarbeidet. Området bør være egnet for enkelte interessante og noe kravfulle arter, blant annet av rovfugl. Våtmarksområdene innenfor undersøkelsesområdet byr nok likevel sannsynligvis på større ornitologiske kvaliteter enn bjørkeskogene.

Tabell: Artsfunn i Virvassdalen. Kolonnen **Totalt antall av art** summerer opp antall funn innenfor området. 0 betyr at artsfunnet ikke er tallfestet, men begreper som mye, en del, sparsomt, spredt o.l. er brukt. Det store tallet i kolonnen **Funnet i kjerneområde** henviser til hvilke kjerneområder arten er funnet. Det lille tallet angir hvor mange funn som er gjort i hvert kjerneområde. 0 betyr tekstlig kvantifisering. Små tall uten kjerneområdenummer angir funn utenfor kjerneområder.

Gruppe	Vitenskapelig navn	Norsk navn	Rødliste-status	Totalt antall av art	Funnet i kjerneområde (nr)
Bladmoser	Meesia uliginosa	Nervesvanemose		1	2 ₁
Sopp markboende	Clavaria fragilis	Tuet køllesopp		1	3 ₁
	Clavulinopsis corniculata	Gul småfingersopp		2	2 ₁ 2 ₁
	Clavulinopsis helvola	Gul småkøllesopp		1	1 ₁
	Entoloma caesiocinctum		DC	4	1 2 4 5 ₁
	Entoloma corvinum	Ravnerøds-skivesopp	DC	1	3 ₁
	Entoloma exile		DC	1	3 ₁
	Entoloma griseocyaneum	Lillagrå røds-skivesopp	DC	5	2 ₅
	Entoloma infula	Blekskivet røds-skivesopp		1	1
	Entoloma mougeotii	Fiolett røds-skivesopp	R	2	2 ₁ 2 ₁
	Entoloma papillatum	Vorterøds-skivesopp		1	2 ₁
	Entoloma poliopus	Tjærerøds-skivesopp		4	1 2 3 3 ₁
	Entoloma sericellum	Silkerøds-skivesopp		1	3 ₁
	Entoloma sericeum	Beiterøds-skivesopp		1	3 ₁
	Entoloma serrulatum	Mørktannet røds-skivesopp		1	2 ₁
	Hygrocybe aurantiosplendens	Gyllen vokssopp	V	9	2 ₈ 5 ₁
	Hygrocybe ceracea	Skjør vokssopp		1	1 ₁
	Hygrocybe citrinopallida	Eggegul vokssopp		1	1
	Hygrocybe conica	Kjeglevokssopp		8	3 2 ₁ 2 ₃ 3 ₁
	Hygrocybe insipida	Liten vokssopp		3	1 2 3 ₁
	Hygrocybe laeta	Seig vokssopp		1	1 ₁
	Hygrocybe mucronella	Bitter vokssopp	DC	1	1
	Hygrocybe persistens	Spissvokssopp	DC	1	4 ₁
	Hygrocybe pratensis	Éngvokssopp		2	2 4 ₁
	Hygrocybe pratensis var. pallida	Blek engvokssopp		1	1
	Hygrocybe psittacina	Grønn vokssopp		4	1 1 2 4 ₁
	Hygrocybe reidii	Honningvokssopp		1	1 ₁
	Hygrocybe russocoriacea	Russelærvokssopp	DC	1	3 ₁
	Hygrocybe substrangulata	Sumpvokssopp		1	1
	Hygrocybe virginea var. virginea	Krittovokssopp		3	2 4 5 ₁

Avgrensning og arrondering

Skogsmiljøene er i stor grad naturlig avgrenset mot snaufjell, og når grenser er trekt oppe på snaufjellet, er dette primært for å få enkle grenser med få grensepunkt, samtidig som alt aktuelt skogareal blir trukket inn. Det er innslag av en del kalkrikt fjell med tilhørende vegetasjon oppe på snaufjellet, men dette er i liten grad vektlagt ved vår grensetrekking. Vi har heller ikke vektlagt eventuelle forekomster av verdifulle våtmarksmiljøer, fjellheier o.l. med tilhørende fuglefauna. Også tilknyttet slike miljøer er det kjent verdifulle forekomster i området, og slike kan også ligge nært opptil våre yttergrenser. Når det gjelder skogsmiljøene, så har vi valgt å unnta det som finnes oppover langs Bjordalen, siden denne er såpass småvokst og glissen. Vi har også trukket ut et større parti fra dammen og enden av bilvegen i dalen og ned til samløpet med Bjoråga. Dette fordi skogen her er overveiende fattig, uten spesielle kvaliteter, samtidig som dette partiet er markert preget av inngrep i form av veg, dammer, tipp-plasser for løsmasser og andre spor etter anleggsarbeidet ved vassdragsutbyggingen. Tilsvarende har nordgrensa for foreslått verneområde på østsiden av elva satt litt sør for en stor løsmassetipp oppe i dalsida, samtidig som det herfra og nedover dalen er økende innslag av granplantefelt.

Andre inngrep

Vassdragsreguleringene i området utgjør her en minst like viktig inngrepsfaktor som skogsdrifta. Selve hovedelva er regulert, med en dam noen kilometer nedenfor Virvatnet (som er uregulert). I tillegg er flere sideelver som kommer ned i dalføret fra øst og vest regulert. Foruten nevnte dam, veggen og ei enkel kraftlinje innover dalføret begrenser disse tiltakene seg stort sett til små dammer og fjerning av vannet, uten andre inngrep i marka av betydning. På østsiden av hoveddalen, utenfor foreslått verneområde ligger i tillegg en stor grushaug oppe i lia, sannsynligvis gamle tunneltmasser.

Vurdering og verdisetting

De skogfaglige verdiene innenfor og i nærområdet til undersøkelsesområdet varierer en del, og foreslått aktuelt område for vern avviker derfor en del fra det som ble foreslått undersøkt. En viktig endring er en vesentlig reduksjon i sør. Bjørkeskogen oppover langs Bjøråga er så småvokst (3-5 meter høy), glissen, oppsplittet og overveiende fattig (her er det lite høgstaudeskog, og mest blåbærskog) at de skogfaglige verdiene er helt ubetydelige og kan ikke forsvares tilknyttet en verneplan som primært skal fokusere på skog (at det kan finnes andre kvaliteter av betydning her, f.eks. tilknyttet myr og våtmark, er en annen sak). I et rikt sig i søndre del her ble arter som fjellsnelle, sotstarr, svartstarr, fjellstarr og hårstarr påvist, men dette skilte seg noe ut fra den fattige floraen for øvrig. Samme situasjon gjelder for enkelte utkantområder på sørsiden av Sølvklumpen og ved Virvatnet helt i øst. Generelt er det diskutabelt om det er aktuelt med vern av skog i sørlige/østlige del av Virvassdalen, og eventuelt vern her bør i så fall konsentrere seg om den sørvendte lia som ikke var inkludert i undersøkelsesområdet, da det er her den mest frodige bjørkeskogen står. I vårt forslag til avgrensning er dette fulgt opp, men et alternativ her kan også være å sette østgrensa for verneområdet ved dammen der veggen slutter. Derimot er det god grunn til å utvide noe nedover langs østsiden av dalen, da det her er en del sluttet og stedvis nokså frodig bjørkeskog uten inngrep av betydning bortsett fra veggen.

Innenfor dette verneverdige området er det samlet sett store arealer med intakt, eldre fjellbjørkeskog. Skogen har en viss variasjon i typer, men høgstaudeskog er utbredt og dominerer ofte. Det er i første rekke snakk om lisideutforminger som stedvis går over i rasmark, men inn mot Virvatnet kommer det også inn fattigere skog på mer flat mark, samt fuktige utforminger i mosaikk med myr og lappvierkratt. Forekomster og potensiale for kravfulle og rødlistede arter er ikke utpreget høyt, men en del slike arter blant beitemarkssopp ble påvist, og det er potensiale for interessante arter i kalkrike rasmarker og bergskrenter. Av truede vegetasjonstyper (Fremstad & Moen 2001) inneholder området en del kalkskog og noe rike rasmarker, samt så vidt innslag av rikmyr, rike bergvegg- og bergsprekksamfunn, samt kulturbetinget engvegetasjon. Selv om skogen gjennomgående er ganske gammel, ble det ikke funnet indikasjoner på at det finnes arter som er særlig sterkt knyttet til lite påvirket skog i området. Arronderingsmessig så er det positivt at verneforslaget omfatter en gradient innenfor et helt dalføre, med både dalbunn og lisider på begge kanter opp til snaujellet. Veggen innover dalen og vassdragsreguleringen er begge klart negative inngrep, men påvirker tross alt de skogfaglige verdiene i mindre grad. Det er noe usikkert hvor representativt området er for bjørkeskogene i denne delen av Nordland, siden klimaet er relativt kontinentalt, men området utgjør i hvertfall i så måte en viktig brikke i en gradient fra oseaniske til kontinentale bjørkeskoger i fylket. I så måte er Fremstad et al (2002) sin evaluering av skogvernet om at det for bjørkeskogene trengs "en egen undersøkelse for å finne ut i hvilken grad den store variasjonen som finnes her i forhold til økologiske gradienter, er tilstrekkelig fanget opp i eksisterende verneområder" relevant. Samlet verdi vurderes som litt usikker, og den ligger mellom regional og nasjonal verdi. Vi har så langt valgt å gi området nasjonal verneverdi (***), der viktige argumenter for dette er det store arealet, god dekning av ulike gradienter innenfor dalføret, høy andel rike skogtyper og tross alt nokså begrensede inngrep.

Tabell: Kriterier og verdisetting for kjerneområder og totalt for Virvassdalen. Ingen stjerner (0) betyr at verdien for kriteriet er fraværende/ubetydelig. Strek (-) betyr ikke relevant. Se ellers kriterier for verdisetting i metodekapittelet.

Kjerneområde	Urørthet	Dødved mengde	Dødved kont.	Gamle bartrær	Gamle løvtrær	Gamle edelløvtrær	Treslagsfordeling	Variasjon	Rikhet	Arter	Størrelse	Arrondering	Samlet verdi
1 Virvasselva nord for Sølvklumpen	**	0	0	-	0	-	*	*	*	**	-	-	*
2 Daudmannselva sør	**	*	*	-	*	-	*	**	***	***	-	-	***
3 Blerekelva sør	***	*	*	-	*	-	*	***	***	**	-	-	***
4 Blerekelva nord	**	*	*	-	*	-	*	***	***	**	-	-	***
5 Langberget	**	*	*	-	*	-	*	**	***	**	-	-	***
Totalt for Virvassdalen	**	**	**	-	**	-	*	**	***	**	***	***	***

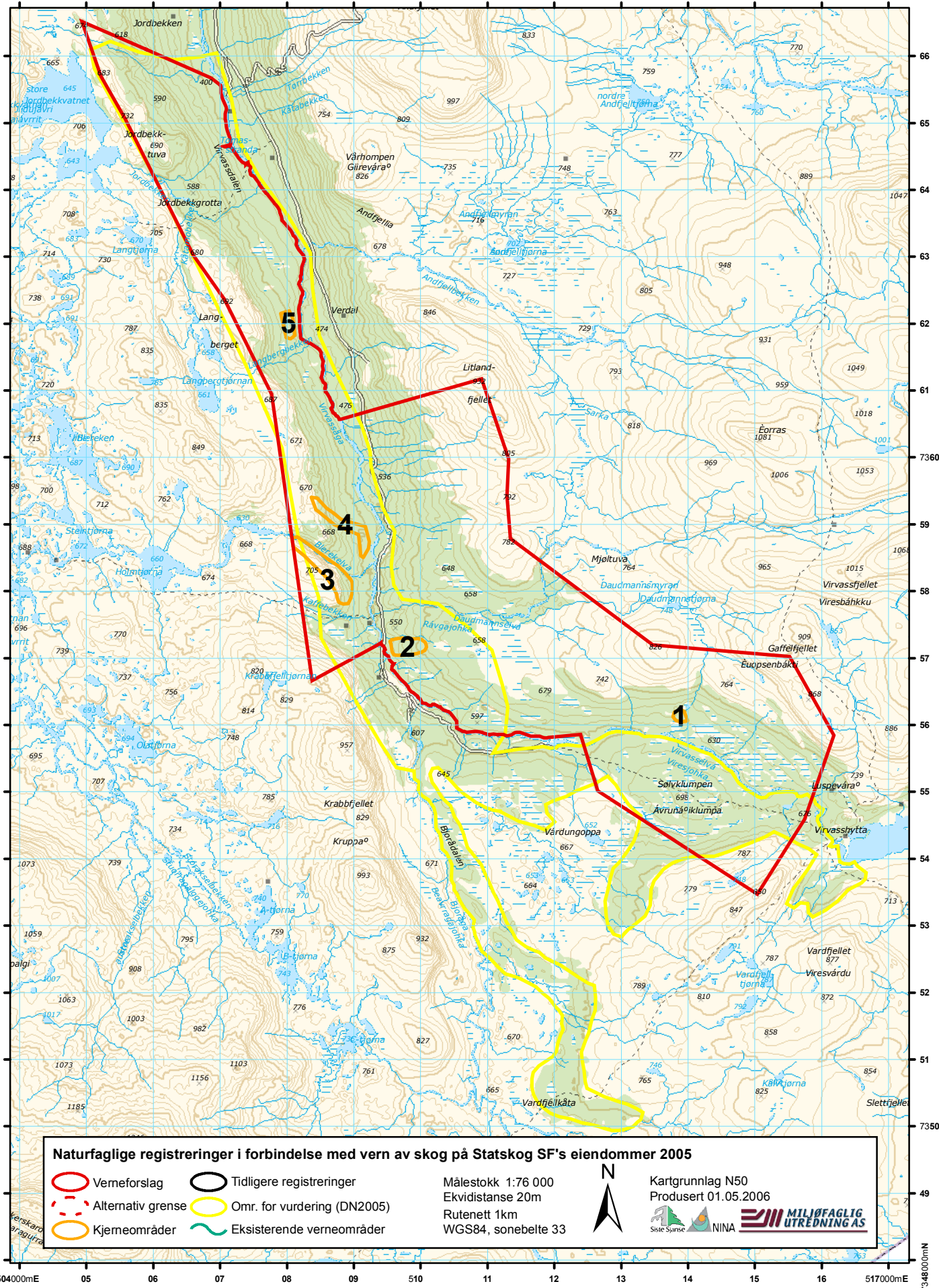
Referanser

Gjelle, S. 1988. Geologisk kart over Norge, berggrunnskart SALTDAL, M 1:250 000. NGU.

Masterdalshei, H. S. 2003. Naturhåndboka på nett. Rana kommune. Internettversjon, pr. 20.09.2003. <http://www.rana.kommune.no/cw-objekter/teknisk/naturhandboka.htm>

Virvassdalen (Rana, Nordland).

Areal 34.318daa, verdi ***

Naturfaglige registreringer i forbindelse med vern av skog på Statskog SF's eiendommer 2005

	Verneforslag		Tidligere registreringer
	Alternativ grense		Omr. for vurdering (DN2005)
	Kjerneområder		Eksisterende verneområder

Målestokk 1:76 000
 Ekvidistanse 20m
 Rutennett 1km
 WGS84, sonebelte 33

N

Kartgrunnlag N50
 Produsert 01.05.2006

504000mE 05 06 07 08 09 510 11 12 13 14 15 16 517000mE 7348000mN 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66

Bilder fra området Virvassdalen

Deler av den kalkrike rasmarka/reinroseheia på sørsiden av Blerekelva i forgrunnen, mens deler av hoveddalføret sørover i retning Virvatnet kan sees i bakgrunnen. Foto: Geir Gaarder

Det åpne landskapet på Vardungoppa i forgrunnen, med Bjordalen og Krabbfjellet i bakgrunnen er et vakkert fjell-landskap, men de skogfaglige verdiene er lik null. Foto: Geir Gaarder

Den åpne sletta nord for Sølvklumpen (på nordsida av elva), der det bl.a. vokste en del beitemarkssopp. Foto: Geir Gaarder

Oversikt over sentrale deler av foreslått verneområde i Virvassdalen, sett fra vestsiden av dalen, rett på sørsiden av Blerekelva (deler av kløfta til den sees i forgrunnen). Foto: Geir Gaarder